

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากร¹

บุญญฤทธิ์ ปานทอง²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประวัติอาชญากรอย่างมีขอบเขต ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าประวัติอาชญากรนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งของตัวแทนของรัฐที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในชั้นสืบสวนและจับกุม ชั้นการสอบสวน ชั้นการฟ้องคดี ชั้นพิจารณาและพิพากษาคดี ตลอดจนถึงชั้นการบังคับโทษ และยังมีประโยชน์ในด้านอื่น เช่น ด้านอาชญาวิทยาและพันธุวิทยา เป็นการศึกษาการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด และการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมาย อันเป็นการคุ้มครองสังคมและยับยั้งไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้น เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่บัญญัติถึงเรื่องประวัติอาชญากรเป็นการเฉพาะมีแต่เพียงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นระเบียบภายในที่ใช้เฉพาะในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากร มีปัญหากฎหมาย 4 ประการดังต่อไปนี้

1. ความหมายของประวัติอาชญากร

คำว่า “ประวัติอาชญากร” นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง บัญชีหรือเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้กระทำความผิดในคดีอาญา เมื่อพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ประวัติอาชญากรหมายถึง บัญชีหรือเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อปรากฏว่ากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากรของประเทศไทย ไม่ได้มีการกำหนดความหมายของประวัติอาชญากรไว้เป็นการเฉพาะ แต่เมื่อพิจารณาจากระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ สรุปได้ว่าทะเบียนประวัติอาชญากรนั้น เป็นประวัติของผู้ต้องหาคดีอาญาทุกประเภท เว้นแต่คดีความผิดตามที่ระเบียบดังกล่าวกำหนด ดังนั้น การจัดเก็บ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ ดร. ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติอาชญากรรมตามระเบียบดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2. ปัญหาการไม่มีกฎหมายและหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บประวัติอาชญากรรม

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมของประเทศไทยนั้นมีเพียงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ควบคุมดูแลระบบทะเบียนประวัติอาชญากรรม ระเบียบดังกล่าวจึงใช้บังคับเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น แต่ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญามีอีกหลายหน่วยงาน หน่วยงานสอบสวนอื่นจึงไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดได้ ทำให้บุคคลหนึ่งอาจมีประวัติอาชญากรรมในหน่วยงานหนึ่ง แต่อาจจะไม่มีประวัติในอีกหน่วยงานหนึ่งก็ได้ เพราะไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลกระทบทำให้การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตลอดจนการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.1 ปัญหาการจัดเก็บประวัติอาชญากรรม

ปัจจุบันการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมของประเทศไทย ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือนั้น จัดเก็บประวัติอาชญากรรมตั้งแต่ในชั้นผู้ต้องหาคดีอาญา ดังนั้น การจัดเก็บประวัติอาชญากรรมตามระเบียบดังกล่าวที่จัดเก็บตั้งแต่ในชั้นผู้ต้องหาจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอาญา

3.2 ปัญหาการเปิดเผยประวัติอาชญากรรม

ในปัจจุบันระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ ได้กำหนดให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมตั้งแต่เป็นผู้ต้องหา โดยไม่มีการจำกัดเวลาในการเปิดเผย ดังนั้น การเปิดเผยประวัติอาชญากรรมตั้งแต่ชั้นผู้ต้องหาจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และจะปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเช่นผู้กระทำความผิดไม่ได้ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอาญา และการเปิดเผยประวัติของผู้ต้องหาและผู้พ้นโทษ

โดยไม่จำกัดระยะเวลานั้นยังขัดหรือแย้งกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบกับหลักการพื้นฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ ที่กำหนดว่า ราชทัณฑ์ควรปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้โอกาสนักโทษกลับตัวเป็นคนดีเพื่อกลับไปใช้ชีวิตในภาวะสังคมที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3.3 ปัญหาการลบประวัติอาชญากร

ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลบประวัติอาชญากร เจ้าของประวัติจึงต้องถูกเปิดเผยประวัติอาชญากรกว่าจะถึงแก่ความตาย ส่งผลให้ภายหลังจากการพ้นโทษ ผู้พ้นโทษบางคนมีความสำคัญอยากกลับตัวเป็นคนดี แต่ก็ไม่สามารถเข้าทำงานได้ เพราะได้รับการตีตราจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน และสังคม ทำให้สุดท้ายบุคคลดังกล่าวต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้น การที่ประเทศไทยไม่มีการลบประวัติอาชญากรจึงขัดหรือแย้งกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบกับหลักการพื้นฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ ที่กำหนดว่า ราชทัณฑ์ควรปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้โอกาสให้นักโทษกลับตัวเพื่อทำให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมในภาวะที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประวัติอาชญากร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความหมายของประวัติอาชญากร

ควรจัดให้มีการกำหนดนิยามของคำว่า “ประวัติอาชญากร” ให้หมายความว่า ข้อมูลของบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดในคดีอาญา โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประวัติอาชญากร พ.ศ. ...

2. ปัญหาการไม่มีกฎหมายและหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บประวัติอาชญากร

ควรจัดให้มีกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติที่บัญญัติเรื่องประวัติอาชญากรเป็นการเฉพาะ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติประวัติอาชญากร พ.ศ. ... และควรจัดตั้งสำนักงานศาลยุติธรรมในศาลทุกแห่งเป็นหน่วยงานกลางเพื่อรับผิดชอบระบบทะเบียนประวัติอาชญากร โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมที่อยู่ในศาลอาญารัชดา เป็นสำนักงานใหญ่

3. ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.1 ปัญหาการจัดเก็บประวัติอาชญากร

ควรจัดเก็บประวัติอาชญากร โดยแบ่งออกเป็น 2 แฟ้ม ดังนี้

3.1.1 แฟ้มหมายเลข 1

แฟ้มหมายเลข 1 เป็นแฟ้มที่บันทึกประวัติบุคคลที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาทุกกรณี

3.1.2 แฟ้มหมายเลข 2

แฟ้มหมายเลข 2 เป็นแฟ้มที่บันทึกประวัติบุคคลที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญา ยกเว้นกรณีเช่น เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หรือบุคคลวิกลจริตกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดเฉพาะการเสพยาเสพติด หรือการกระทำความผิดโดยประมาท เป็นต้น

3.2 ปัญหาการเปิดเผยประวัติอาชญากร

3.2.1 แฟ้มหมายเลข 1 ให้มีการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรเฉพาะหน่วยงานภายใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น

3.2.2 แฟ้มหมายเลข 2 ให้มีการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรแก่บุคคลดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของประวัติ
- 2) หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาต หรือแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ แพทย์ พยาบาล อาจารย์ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของประวัติอาชญากรด้วย

3.3 ปัญหาการลบประวัติอาชญากร

ควรจัดให้มีการลบประวัติอาชญากร โดยกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.3.1 แฟ้มที่ 1 ลบเฉพาะกรณีที่เจ้าของประวัติได้รับการนิรโทษกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม

3.3.2 แฟ้มที่ 2 เห็นควรให้มีการลบประวัติอาชญากรโดยแบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

1) การลบประวัติอาชญากรโดยอัตโนมัติ ควรจัดให้มีการลบประวัติอาชญากรโดยอัตโนมัติ เช่น เจ้าของประวัติถึงแก่ความตาย เจ้าของประวัติได้รับการนิรโทษกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิรโทษกรรม เป็นต้น

2) การลบประวัติอาชญากรโดยการยื่นคำร้องขอ มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่ถึงสิบปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิร้องขอให้ลบประวัติอาชญากรเมื่อพ้นระยะเวลาสามปีนับแต่พ้นโทษ

(2) คดีความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยตั้งแต่สิบปีเป็นต้นไป ไม่ว่าจะมิโทษปรับหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิร้องขอให้ลบประวัติอาชญากรเมื่อพ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่พ้นโทษ

ทั้งนี้ เจ้าของประวัตินิติสัมพันธ์คำขอให้ลบประวัติอาชญากรได้ เมื่อปรากฏว่า เจ้าของประวัติ มิได้กระทำความผิดใดขึ้นอีกในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว เว้นแต่เป็นการกระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ในการลบประวัติอาชญากรทุกกรณี เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้พ้นโทษที่กระทำความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย เป็นต้นตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป ไม่ว่าการกระทำความผิดทั้งสองครั้งจะเป็นความผิดเดียวกันหรือไม่ ห้ามมิให้ลบประวัติอาชญากรที่บันทึกอยู่ในแฟ้มที่ 2

เอกสารอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ